

11.5.2020

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys HE 65/2020 eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta

Laki koskisi noin tuhatta maassa jo olevaa turvapaikanhakijaa. Kuten esityksessä todetaan, on vaikea arvioida sitä, moniko näistä työllistyisi lakiesityksessä mainituille aloille. Tilastollista seurantaa ei ole, mutta on arvioitavissa, että tällä hetkellä työnteko-oikeuden omaavista turvapaikanhakijoista maatalouden kausitöihin ilmeisesti on työllistynyt vain harva. Siksi voidaan olettaa, että esityksen vaikutus työvoiman tarjonnan lisäämiseen todennäköisesti on vähäinen.

Maatalouden kausityö on osoittautunut merkittävältä osin huoltovarmuuskriittiseksi, ja sen voimakas tukeutuminen ulkomailta tulevaan tilapäistyövoimaan on osin ongelmallista.

Tällä hetkellä on käynnissä lukuisia kampanjoita ja hankkeita maatalouden kausityövoiman lisäämiseksi ja tarjonnan monipuolistamiseksi. Esityksen suurempi merkitys todennäköisesti onkin siinä, että se asettuu tähän kokonaisuuteen, jolla pyritään monipuolistamaan maatalouden kausityövoiman tarjontaa. Koronavuoden 2020 kokemuksiin ja kehittämishankkeisiin pohjautuen voidaan pidemmällä aikavälillä kehittää maatalouden kausityövoiman lähteitä ja menettelytapoja nykyistä monipuolisempaan ja kestävämpään suuntaan.

Kuten esityksessä todetaan, TEM ei ole pitänyt kokonaisuuden kannalta selkeänä, että työnteko-oikeus on tehtäviltään erilainen kuin 9.4.2020 voimaan tulleessa väliaikaisessa lainsäädännössä. Tilanne ei ole selkeä viestinnän, työnantajien oikeuksien ja velvollisuuksien eikä valvonnan kannalta.

Edellä mainituissa laeissa viitataan valtioneuvoston asetukseen (212/2020), jossa luettelaa huoltovarmuuden kannalta välttämättömät, joissa maassa oleskelevalla ulkomaalaisella on väliaikaisesti lupa työskennellä. Valtioneuvoston asetukseen viittaaminen olisi myös tässä esityksessä ollut selkeämpi vaihtoehto.

Esityksessä on hieman virheellisesti perusteltu, miksi näin ei menetelty. Esityksen tekstin mukaan asetusmenettelyyn liittyisi jonkinlainen välttämättömyysharkinta. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan välttämättömät tehtävät ilmenevät suoraan asetuksesta.

Esityksen mukainen rakenne on, että turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeutta koskisi kaksi säännöstöä. Nykyistä UIKL 79 §:n 2 momentin ja 80 §:n 6 momentin mukaista sääntelyä odotusaikaiseen sovelletaan esitetyn lain voimaan tulon jälkeen edelleen. Tämän lisäksi sovellettaisiin esitetyn lain mukaista järjestelyä esityksessä mainituilla aloilla väliaikaisesti. Esitystä voidaan pitää lakiteknisesti selkeänä, mutta säännösten soveltamisen ja valvonnan kannalta asia voi olla toisin.